

СИЛАБУС КУРСУ СЦЕНІЧНА МОВА

**Освітній ступінь «Бакалавр
Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Спеціалізація «Музичне мистецтво естради»,
Мова викладання: українська.**

Керівники курсу:

Петрова Олена Миколаївна

**Заслужена артистка України, викладач кафедри
«Музичне мистецтво естради»**

Контактна інформація: astravega17@gmail.com

Рибалко Ілля Васильович

**актор, режисер,
викладач майстерності
актора та сценічної мови.**

Контактна інформація: illarybalko@gmail.com

Пререквізити та постреквізити дисципліни:

Пререквізити дисципліни: Спеціальний клас, Спеціальний клас за видами, Сценічна мова, Сценічно-виконавська майстерність, Концертно-виконавська практика.

Постреквізити дисципліни: Звукорежисерська концертна практика, Звукорежисерська студійна практика, Методико-виконавський аналіз педагогічного репертуару, Клас ансамблю за видами, Виконавська інтерпретація.

Призначення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сценічна мова» є:

вміння говорити з людьми, вміти комфортно почувати себе на сцені та зрозуміло доносити свою думку імпровізовано та у різних за стилем і жанрами художніх творах, усвідомити засоби, прийоми та методи формування виконавської майстерності, навчитися застосовувати їх у професійній діяльності

Завдання: оволодіти “зовнішньою” та “внутрішньою” технікою словесної дії, орфоепією, логічною та емоційною виразністю мови, набути навички виконавської майстерності та безпосереднього спілкування з глядачем.

Освітній процес з навчальної дисципліни «Сценічна мова» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є індивідуальний урок.

Модуль навчання курсу передбачає формування компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування курсу. **Загальні компетентності (ЗК), Спеціальні компетентності (СК)**

Загальні (ЗК) 2, 7, 8

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (СК) 1, 5, 13, 18

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1, 3, 11

ПРН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.

ПРН 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН 11. Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.

Практична спрямованість

Підвищення мовної культури особливо суттєве в період сьогодення, коли народ заново переглядає свої духовні цінності: мову, літературу, традиції. Мова є ключовим надбанням етносу, який в процесі суспільного життя, упродовж своєї історії, формує її та удосконалює. Означився суттєвий прогрес у формуванні українськомовного простору в Україні, в першу чергу завдяки зростанню зацікавленості молоді українською мовою та культурою. Самобутня, мелодійна і своєрідна українська мова розкриває перед виконавцем невичерпні багатства мовної виразності. Пізнаючи її, ми не тільки набуємо знань, але й збагачуємо свою творчу палітру. Повсякденна мова, перетворена людиною відповідно до вимог сцени, є мовою сценічною. І мовознавці, і естрадні виконавці стверджують, що тільки злиття чіткої та ясної дикції з природною інтонацією забезпечать славу артиста, особливо співака.

Характеристика та структура навчальної дисципліни.

Кількість кредитів ЄКТС – 3

Загальна кількість годин – 90

Кількість модулів – 1

Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год.

Рік підготовки: 3; Семестр: 6

Практичні: денна форма навчання – 32 год.; заочна форма навчання – 8 год.

Самостійна робота: денна форма навчання – 58 год.; заочна форма навчання – 82 год.

Вид підсумкового контролю: Диференційований залік

Форма підсумкового контролю: фронтального опитування, виконання індивідуальних завдань, розв'язання практичних ситуацій, демонстрування знань з навчальних дисциплін циклу професійної підготовки.

Зміст навчальної дисципліни

Курс / Семестр	Кількість годин						Вид контролю
	Всього		Практичні		Самостійна робота		
	денна форма	заочна форма	денна форма	заочна форма	денна форма	заочна форма	
МОДУЛЬ I III курс, VI семестр	90	90	32	8	58	82	диференційований залік
Разом	90	90	32	8	58	82	

Структура навчальної дисципліни

Назви тем модулів	Кількість годин										
	Форма навчання:										
	денна форма					заочна форма					
	Усього	у тому числі									
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1											
Змістовий модуль 1											
Тема 1. Знайомство. Культура мови. Гімнастика О. Стрельнікової. Артикуляційна гімнастика.	10				4	6	10				10
Тема 2. Анатомія і фізіологія мовного апарата.	8				2	6	8				8
Тема 3. Дикційна нормативність.	7				2	5	7			1	6
Тема 4. Орфоепічна нормативність.	8				4	4	8			1	7
Тема 5. Скоромовки та приказки.	6				2	4	6			1	5
Тема 6. Описова проза.	6				2	4	6			1	5
Всього змістовий модуль 1	45				16	29	45			4	41
Поточний контроль знань											
Змістовий модуль 2											
Тема 7. Ліричний образ автора при виконанні віршованого матеріалу.	10				4	6	10			1	9
Тема 8. Вірші. Основи віршування. Основні поетичні жанри та форми.	10				4	6	10				10
Тема 9. Робота над сатиричним та гумористичним жанрами.	6				2	4	6			1	5
Тема 10. Пошук виразних засобів в гумористичному матеріалі.	6				2	4	6			1	5
Тема 11. Монолог.	6				2	4	6			1	5
Тема 12. Створення сценарію конференсу естрадного концерту.	7				2	5	7				7

Всього за змістовим модулем 2	45				16	29	45				4	41
Модульний контроль знань. Диференційований залік												
всього за модулем 1	90				32	58	90				8	82

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу.

Зміст самостійної роботи студентів у форматі дисципліни «Сценічна мова» визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота передбачає виконання різних видів завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково-пошукових, навчально-дослідних), спрямованих на отримання, закріплення студентом нових та набутих знань, їх систематизацію й узагальнення; формування практичних вмінь та навичок; контроль готовності студента до аудиторних занять, інших контрольних заходів.

Першочерговим завданням викладача є:

- а) Допомогати студенту організувати час, відведений для самостійної роботи.
- б) Роз'яснювати студентам зміст, форму та методiku завдань:
- в) Закріплення технічних прийомів у підготовці до показу;
- г) Навчити студентів самостійно працювати з рекомендованою літературою.

Самостійна робота допоможе активізувати пізнавальну діяльність студентів денної форми навчання та надасть допомогу у вивченні даної дисципліни студентам заочної форми навчання.

При організації самостійної роботи студента на засіданнях кафедри передбачається можливість отримання необхідної консультації (години чергування викладача згідно з графіком), що зазначається у переліку тем або окремих питань самостійної роботи.

Методичні рекомендації до індивідуальних занять з навчального курсу «Сценічна мова»

На індивідуальних заняттях майбутні фахівці вчать володіти сценічною мовою, її основними законами та творчо підходити до художнього вирішення текстового матеріалу. Студент повинен оволодіти дихальною системою мовного апарату; виконати комплекс вправ для перевірки правильного дихання; працювати над дикцією як головним інструментом майстра сценічного мистецтва; засвоїти принципи роботи над розвитком і постановкою мовного голосу; вивчити закони та правила логіки в мовній дії; оволодіти нормами орфоепії української мови; працювати над віршованими творами, творами комедійного характеру та над іншими художньо-літературними формами.

Завдання індивідуальних занять:

- підготовка до самостійного виконання практичних завдань;
- підготовка студентів до практичного показу на диференційованому заліку;
- набуття вмінь та застосування знань на практиці;
- підготовка студентів до майбутньої практичної діяльності тощо.

Основною вимогою до проведення занять є забезпечення розуміння студентами теоретичних основ і творчого виконання практичної роботи. Ефективність індивідуальних занять залежить від самостійності виконання роботи кожним студентом. Тематика і плани проведення занять із переліком рекомендованої літератури заздалегідь доводяться до відома студентів. Навчальний репертуар з дисципліни формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку здобувачів освіти.

Література

1. Антологія сучасної новелістики та лірики України 2010 / упоряд. О. Апальков. Канів : «Склянка часу», 2010. 392 с.
2. Антологія української поезії ХХ ст. : від Тичини до Жадана / упоряд. І. Малкович. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2020, 2016 с.
3. Біленька А. М. Еволюція сценічного слова у вітчизняному історико- культурному процесі. : Культура України., Вип. 72., 2021., с.7-12
4. Болба В. М. Логопедична скринька : матеріали для формування правильної вимови звуків [л] – [л’], [р] – [р’], [ш], [ж], [ч] Тернопіль : Мандрівець, 2015. 144 с.
5. Гладишева А.О. Сценічна мова (дикційна та орфоепічна нормативність) : навч. посіб. Київ, 2007. 264 с.
6. Грицан Н.В. Техніка сценічного мовлення: навч.-методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ, 2020. 286 с., іл.
7. Зайцев В.П. Майстерність артиста і ведучого : навч. посіб. Київ : НАКККіМ, 2016.
8. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»: чинне законодавство станом на 01 січня 2020 року: Офіц. текст. Затв. Указом Президента України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII. Голос України, 2019. 16 трав. № 90 (7096). С. 16–23.
9. Ігнатюк М.М., Сулятицький М.І. Свічадо зореслова: Посібникхрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 532с.
10. Кушнір Р. Великий оратор або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи. Дрогобич, Коло, 2013.
11. Лужецька Л. Орфоепічна грамотність як складник мовленнєвої культури особистості. : III Соціокультурний аспект становлення мовної особистості., Рідне слово в етнокультурному вимірі., 2015 с. 470-478
12. Наконечна О. В. Основи сценічного мовлення : навч. посіб. / Оксана Василівна Наконечна; В.о. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова.– Одеса : Астропринт, 2010.– 132,[1] с.
13. Панасенко Т.М. Українські прислів'я і приказки. Харків : Фоліо, 2004. 349 с.
14. Українська класична література. Вибране : п'єси, вірші, байки. Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2012, 480 с.
15. Пасинок В. Основи культури мовлення. : Центр навчальної літератури., 2019, с.400
16. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 359 с.
17. Хоралець, Л. Сценічна мова. : методичні рекомендації до практичних занять для студентів I–II курсів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» / розроб. Хоралець Л.І. Київ : НАКККіМ, 2018 р. 27 с.
18. Хоралець Л.І. Стаття «Слово мовлене» / Міжнародний вісник, Культурологія, Філологія, Музикознавство, НАКККіМ, 2016, № 2.

Інтернет посилання

1. Вправи для покращення дикції від Наталки Пазюк. Я хочу з тобою говорити : YouTube-канал. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6Vdu73pICj0> (дата звернення: 19.08.2021).
2. Гарна вимова : YouTube-канал. URL: <https://bit.ly/3D3vNrt> (дата звернення: 19.08.2021).
3. Голос і Мовлення : YouTube-канал. URL:
4. <https://www.youtube.com/channel/UC7f6DvS9mf1T1LJog7kSzVA> (дата звернення: 19.08.2021).
5. Дерево казок : веб-сайт. URL: <https://derevo-kazok.org/> (дата звернення: 9.08.2021).
6. Орфоепія. Орфоепія і культура мовлення. Навчальні матеріали онлайн: веб-сайт.URL: <https://pidru4niki.com/1298010840537/dokumentoznavstvo/orfoepiya> (дата звернення: 19.08.2021).

7. Орфоепія. Орфоепічні норми української літературної вимови. URL: <https://bit.ly/3sztRCu> (дата звернення: 19.08.2021).
8. Дихальна гімнастика О. Стрельникової <https://www.youtube.com/watch?v=fWU9INOh74I>
9. Дихальні вправи за методикою Стрельникової <https://www.youtube.com/watch?v=e6FZvhQBiy4>

Політика навчальної дисципліни

У результаті опанування дисципліни студенти повинні володіти знаннями та вміннями:

- орієнтуватись у проблемі вибору навчально-художнього матеріалу;
- використовувати вміння, знання і навички, пов'язаних з розвитком спостережливості, реакції, гнучкості, вибірковості необхідного матеріалу для оволодіння умінням цілеспрямовано і продуктивно діяти на сцені у запропонованих обставинах;
- встановлювати контакти з одногрупниками, обговорювати, аналізувати й оцінювати художньо-творчу роботу, планувати процеси створення сценічного образу;
- використовувати набуті знання в практичній творчій, професійній діяльності.

Під час навчального процесу вивчення курсу «Сценічна мова» здобувач освіти залучається до навчального процесу завдяки активізації його мислення; постійної взаємодії студента і викладача за допомогою прямих і зворотних зв'язків; самостійного творчого розв'язання завдань, підвищений ступінь мотивації та емоційності.

Під час проведення занять використовуються різні форми творчої роботи: короткі повідомлення на визначену тему, виконання завдань, аналіз типових помилок.

Дисципліна «Сценічна мова» передбачає роботу студентів з відповідною рекомендованою літературою, відповіді на питання в аудиторії, а також передбачають колективну роботу курсу – підготовка та проведення творчих показів.

Освітній процес з навчальної дисципліни «Сценічна мова» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є індивідуальний урок. Модуль навчання курсу передбачає формування компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування курсу.

Навчальний репертуар з дисципліни формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку здобувачів освіти.

Політика щодо контролю навчальних досягнень

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

Поточний контроль.

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквиум, підсумковий контроль за змістовими модулями.

- контроль на аудиторних заняттях
- усного опитування
- виступів студентів при обговоренні теоретичних та виконавських завдань.

Модульний контроль має на меті оцінити рівень цілісного бачення студентом проблематики завершеної частини навчальної дисципліни, сконцентрованої в навчальному модулі та вміння орієнтуватися в теоретичних і практичних питаннях, які визначають зміст даної частини курсу.

Перелік завдань модульного контролю, критерії їх оцінювання, порядок і час проведення

(перескладання/відпрацювання) даного виду контролю визначаються кафедрою, включаються до робочої програми навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на початку семестру.

Графік проведення модульного контролю протягом перших двох тижнів семестру за підписом завідувача кафедрою

Модульний контроль знань проходить у формі:

- **Диференційований залік** – студент вважається допущеним до семестрового диференційованого заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом, та отримав позитивні оцінки за кожний змістовний модуль. Теоретичний контроль знань під час проведення диференційованого заліку може проводитись у вигляді співбесіди за завданнями теоретичного матеріалу певного періоду навчання та/або усного вибіркового опитування з питань тем самостійної роботи.
- **Екзамен** – це форма модульного контролю рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з навчальної дисципліни. Основна мета екзаменів – встановлення дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

Позитивну оцінку за поточну роботу студент може одержати лише за умови належного відвідування навчальних занять та виконання всіх видів завдань, винесених на поточний контроль.

Оцінювання здійснюється відповідно до регламенту проведення контролю та критеріїв оцінювання.

Політика оцінювання.

Засоби оцінювання: Засобом оцінювання та демонстрації результатів навчання є:

- усні опитування (питання колоквиуму);
- презентація результатів навчання;
- усний або письмовий аналіз програмних творів.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FX, F).

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

МОДУЛЬ 1														
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1							ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	CP	МК	Всього
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	30	100

Кількість балів за роботу з практичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- індивідуальні завдання;
- контрольне прослуховування;
- урок - концерт;
- модульна контрольна робота

**Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю
Семестровий диференційований залік шкала оцінювання**

Національна 5 – ти бальна шкала	бали модульного контролю знань	Сума балів (R)	Шкала ECTS
5 (відмінно) Студент повністю оволодів теоретичним і практичним матеріалом дисципліни. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику.	26-30	90-100	A
4 (добре) Студент володіє вивченим матеріалом на достатньому рівні. Аналізує матеріал, наводить власні приклади, але не завжди впевнено і точно. Самостійно готує практичні завдання, але має потребу в консультації викладача.	21-25	82-89	B
3 (задовільно) Студент засвоїв менше половини навчального матеріалу, але виявляє знання і розуміння основних питань теми і здатен поверхово аналізувати вивчений матеріал та відтворювати практичні завдання з помилками. Плується в термінології.	17-20	74-81	C
	12-16	64-73	D
2 (незадовільно) Студент не засвоїв навчальний матеріал. Не усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.	7-11	60-63	E
	4-6	35-59	FX
	0-3	0-34	F

Політика щодо перескладання та оскарження оцінки. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу голови кафедри за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи студента повідомить його про своє рішення.

Політика щодо академічної доброчесності Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання

задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика та принципи академічної доброчесності визначені у Положенні «Про академічну доброчесність» КЗВО КОР «Академії мистецтв імені Павла Чубинського»

https://koukim.com/files/publiczna_informatsiya/2021/polozhennya_pro_akademiyi_dobrochesnist.pdf

Політика щодо відвідування. Відвідування є важливим компонентом курсу з огляду на складність дисципліни, студент не вповні володіє всім обсягом потрібної його контекстної інформації. Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в заходах академії, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

За умови дистанційного навчання важлива присутність студента під час онлайн-зустрічей у Google-Meet та регулярне виконання завдань у Google-classroom.

Запізнення на фахові заняття є не припустимими. У випадку наявності довідки від лікаря призначається відпрацювання занять в інший час за індивідуальною програмою.